

היום האחרון באוגוסט

כל אותו יום היו השמים בלא צל ענן. התכלת העמוקה הגיעה במעין מחזה תעתועים עד גוונים של סגול, רוויים עד גבול כאב. את מלוא עוצמתם המבהילה יכול היה לחוש רק ילד. המקבל כל מלה שְׁבָה נתקל בראשונה, כל צבע או תנועה, כסוד משלו, יחיד, חבוי בקפידה מפני עולם ומלואו; סוד שאותו – כמו את כל הסודות שבדרגה הגבוהה ביותר – מגלים פעם בחיים, תמיד בפעם ראשונה ואחרונה כאחד.

היום החם רטט בזרועותיה של רוח קלה. המשב השקוף חלף דרך חלון החדר הפתוח, ונילוותה אליו, משתנה כל העת, נגינת הריחות של פרחי השדה, שפוזרו כמו ביד אמן, וכתמיהם הצבעוניים בערו בלהבה אינטנסיבית בתוך הזהב הדשן של שעורה מבשילה והולכת: גלי התבואה, סעורי הרוח, גלשו ובאו עד מתחת לבתים המנומרים, בנויי העץ. הערומים, העומדים שחוחים מחמת זיקנה, נוטים ימינה, נוטים שמאלה, של שכונת-הספר העניה.

ברחובות עמד הריק.

רק מעת לעת, כמו ממימד אחר, כי בשעה זו מלך כאן השקט האבני והיעדר התנועה, הופיעה איזו תמונה בלתי צפויה, וקטעה לרגע את תרדמת הצוהריים. היתה זו עגלת איכר, החולפת כרדומה, מקפצת קפיצות מצחיקות על הריצוף המלא בליטות, רתומה לסוס אחד. בעליה לא פעם ישן על מושבו, שעה שהשוט, האחוז בתושבת ברזל, נע גבוה-גבוה באוויר, כמו מטוטלת הפוכה, קוצב בעצלות את הזמן, את יום השמש. את מלוא הקיץ. מודדת את הנתיב היומי, משכה הסוסה הזקנה את העגלה אל יעד הידוע רק לה. בעוד רגע תימס התמונה מעבר לבלט הקיר, ותאבד בלא שיוור. רק הולם פרסות הסוס, המכה בקצב באבני הריצוף, נחלש והולך, ירעד עוד זמן-מה באוויר, ולבסוף יימס גם הוא אל תוך דממת המוות השוררת כאן.

הייתי לבדי בבית.

למן הבוקר לא יכולתי להיקרע מספרו של קרל מאי על ראש-השבט האמיץ וינסו. פילסתי דרכי בג'ונגל הדפים המלאים אותיות-דפוס קטנות, שוכח כליל את העולם שסביבי. חֶבְרָתִי לגיבור, לסיפור, לכל הרפתקותיו הנפלאות, כמו צל. למן הרגע בו למדתי לקרוא, אחז בי אחיזת עולם כישופן של האותיות הטבועות בצב

שחור על גבי הנייר הלבן. אהבתי את הספרים אהבה טהורה.
באותם ימים שמחוץ למציאות, כאשר כדור-הארץ סב עדיין סביב השמש, הייתי מעמיד אותם על השרפרף שלצד המיטה, זה על גבי זה. את בסיסו של עמוד-הנייר הזה היוו אלבומים, ובהם רפרודוקציות של ציורי הציירים הגדולים, אטלסים עבי כרס וכתבי-עת ממוספרים, שאבי כרך אותם בקפידה, כתבי-עת בשפות שונות המוקדשים לנושא הצילום. מעליהם נמצאו יצירות הספרות היפה, לרוב מתורגמות מאנגלית וצרפתית, מערבונים ומותחנים; ואילו למעלה, בצמרת, מונחים בשורה ישרה, התפארו בעטיפותיהם הצבעוניות חוברות זורו, לורד ליסטר, עולם ההרפתקאות, וקארסלה.
את הספרים קראתי בדרך כלל במקביל. כאשר תקף אותי השיממון נוכח התיאורים הרחבים שב'המבול' או ב'קו ואדיס', הייתי מניח במקומם את הכרכים המקושטים של 'כל כתבי סנקביץ', ומושיט יד, תחת זאת, אל עבר המהדורות הצנועות יותר של סיפורי האב בראון של צ'סטרטון, חוויותיו של ארסן לופן, או תשבצי הפשע של שרלוק הולמס. את קריאת הספרים גיוונתי בהצצה בתמונות, בתצלומים ובהעתקי תמונותיהם של אמנים גדולים, ובמסעות דמיוניים בים וביבשה של מפות האטלסים המאגיות.
דופק עמוד-הנייר הזה הלם במיקצב משלו; העמוד היה בתנועה מתמדת, ששינתה כל העת את גובהה ואת צורתה.

אבל כל זה היה שייך עכשיו לעבר. למען האמת, גם את הספר על ראש-השבט האדום, הגינטלמן, קראתי בחצי-ישיבה ובחצי-כריעה, ספון בכורסה שאהבתי. אבל הערכתי אותה עכשיו הרבה, הרבה יותר מאשר לפני-כן. מכל רהיטי דירתנו הישנה, רק היא ניצלה לי בנס כלשהו. עכשיו הכורסה הזאת היה לי הכול. ישנה, כל כך קרובה, צורתה מוכרת וידידותית, רפות כרעיה שרופדו היטב ועדינות עורה, כל אלה העניקו לי אשליה של נוחות וביטחון. זה זמן-מה שהכורסה היתה לי לכיסא, ארון, שולחן-כתיבה ומיטה גם יחד. כשנרדמתי, נהגתי להצמיד את לחיי בחוזקה למישטח החלק של הריפוד, וחיבקתי את מיסעדי-העץ המגולפים גילוף עדין.
הם היו לי תחליף לזרעות אימי.
ההורים כבר לא היו.

בשל פסק-דינו של מישהו, וכמו רוב תושבי העיירה הזאת, הם פוזרו במין אבק כהה ועדין על פני שדה רחוק ובלתי-ידוע.
רצועת צל על פני ירק שלא חטא.
נותרתי עכשיו לבדי בהיכהוב של ימים ריקים ולילות ריקים, בלי למנות אותם כלל, עד שהופיעו בחדרי מאי-שם בני משפחת נ.
במשפחה הזאת היו ארבעה אנשים: הנריק, לשעבר מנהלו הבכיר של הבנק היחיד שבעיירה שלנו, אשתו נונה, בן-גילי אלק בן השנים-עשרה, ו... לְרָנָה.
לרנה בת שבע-עשרה, ששערה כהה ועיניה סגולות, כמו השמים באותו יום של אוגוסט, היתה לי ממבט ראשון תחושה מוקדמת, עמומה וקלילה, של מה שעתיד היה להיות אהבתי הראשונה שנתגשמה.
לְרָנָה היתה מגיעה הביתה מאוחר בעת האחרונה. השעות הארוכות שחצצו ביני לבין שובה נמשכו עד אין-קץ, מתמלאות בעינוי הציפיה ובחרדה הנחבאת ואורבת אי-שם בעימקי הנפש.

וכשצלליתיה הודקה הופיעה סוף־סוף במיסגרת הדלת, תמיד נסחפתי בגל של אושר שאי־אפשר לכטאו. העולם שסביב היה ללא־כלום. הקיום היחיד היה היא, היא, ושוב היא.

בשובה מיום של עבודת פרך, רחוק כנצח, לא היתה לרנה אוכלת או שותה כמעט מאומה. מעולפת למחצה מעיפות, בלי להתבויש כלל, היתה מורידה את שמלתה במהירות, ויושבת בקצה הכיסא, סורקת את שערה הארוך. ומשהעבירה את המסרק בקוצות האחרונות, היתה נופלת ככול עץ על המיטה היחידה שבחדר, ונרדמת כמעט מייד. שכבה כהרגלה, עירומה למחצה, פרקן, כף־ידיה תחת ראשה. שערה הכהה, המשיי, הצטייר על רקע הכותנה הלבנה של הכר כמפלי מים כהים וסוערים. בתוכם. בעת שנתה השקטה, פנים אלה, הנפלאים שבעולם, נראו כעשויים תווים קלאסיים של אנדרטת אבן. חיכיתי בקוצר רוח עד ששותפיי לחדר יירדמו אף הם על גבי מיזרניהם הפזורים באי־סדר על הרצפה, ואז הייתי נועץ עיני בתופעה הקסומה הזאת, לאורה העמום של נורת כמה־ואט, הרחק־הרחק אל תוך הלילה.

וכאשר כיביתי סוף־סוף את האור ובעצמי התכרבלתי לפקעת על הכורסה שלי, הופיעה לרנה שוב בחלומות, חמה, קרובה, נגישה.

ואחר כך ההשכמות האלה, כשדרך האור הבוקע בעד הדלת הפתוחה קימעא היבטתי בקשת הדרוכה של הגוף הלבן, הכורע מעל קערת אמאיל מלאה מים... פאזות של תנועה שקפאו במבט גנוב. פיסות זמן־עבר שנרשמו לעולמים.

את לרנה ראיתי מעט, כמה חודשים לפני כן סיפחו אותה, יחד עם בני גילה, לאחת מקבוצות עבודת־הכפייה, ומאז נהגה לצאת מוקדם מאוד אל נקדת האיסוף, בקסרקטין הצבא שאינו קיים עוד, צבאה המרוסק של ארץ כבושה. צריפי הלבנים האדומות, שפעם תוחזקו והיו נקיים להפליא, היו עתה במצב של התפוררות גמורה. מישהו עקר את כל הדלתות מציריהן. נותרו מיסגרות־חלון ספורות, ובהן שאריות של שמשות, שהלמו בקירות המיבנה עם כל משב רוח, בצליל מחריד הדומה לבכי של ילד שהוקץ פתאום באישון לילה. דרך הגג המתפורר, שבכל יום חסרו בו כמה רעפים נוספים, חדרו בקיץ קרני השמש הלוהטות, ובחורף ובסתיו – גשם, שלג, וקור חודר עד לשד העצמות. הרצפה, שמרבית הריצוף חסר בה, היתה דומה ללוח הקלידים של איזה פסנתר ענקי והרוס. נשב ממנה ריח של נקיקים, שחור ורךב.

באולמות הריקים, בלי להחליף מילה בינם לבין עצמם, עמדו אנשים צעירים, מדולדלי רעב, נשענים על הקירות המזוהמים. כך עמדו בשתיקה עבודה, מקובצים בקבוצות קטנות, רבעי שעות או שעות, עד לרגע שבו הופיעו צעירים כמותם, עגמומיים, לבושים במדים תפורים על פי מידתם, עם אקדחים אוטומאטיים תלויים כמור־ברישול על החזה, ומגלבים עבים ביד. ומייד אחרי בואם החלו קירות הקסרקטין מוסרים זה לזה ריקושטים של סינקופות חדות כמכת מגלב, מילים שנורקו מגרונות צרודים.

דחופים בקתות, בבעיטות נעל מסומרות ובמכות המגלבים, אצו היצורים המעונים, המושפלים, לעבר ארגוני המשאיות הצבאיות הגדולות, שנצבעו בצבעי הסוואה, והמתינו בחצר. בעוד רגע יוסעו גרודי העבודה אל עבודות־הבניין השונות, התובלה, או אל איסוף, מיון ואריזה שיטתית של רכוש האנשים שכבר הוסעו מכאן אל האין.

משימתו האחרונה של הגרוד שאליו צירפו את לרנה היתה הובלת אבנים לדיצוף כבישים. תחילה היה החומר החיוני הזה בא ממחצבה שליד עיירה סמוכה בגבעות. אבל הנתבי המוליך למחצבה נראה מן-הסתם ארוך מידי למישהו, כי עד מהרה מצאו מקור-אספקה טוב ונוח יותר מנקודת מבטם של הבונים. היה זה בית-הקברות הסמוך, הישן.

הדרך אל בית-הקברות הובילה כאן קרוב, אחרי הגרר הנמוכה, המקיפה את חצר הבית שלנו. מן התלולית שעליה נבנה נשקף נוף רחב-ידיים של המובלעת הטבעה בירק. המביט לעברה בפעם הראשונה, לא יכול היה להשתחרר מן הרושם המבהיל שלפניו איזו עיר מוזרה, בלתי-מציאותית וקיימת כאחד. היא הצטיירה בקו רך על רקע שרשרת ההרים הכבודים, הנראית כמראה תעתועים במרחק. לעת ערב, לאור קרניה המלוכסנות של שמש מאוחרת, אפשר היה כבר להבחין בפרטי הכתם החידתי של בית-הקברות, שלבש עומק מוחשי.

לרגע קצר אחד, מתוך רקע התסריט הזה, השקוע באורצל, נחשפו, אבודים באור העמום והנחלש-יהולך, מיתארים של טירות או מבצרים דמיוניים. לפעמים, בשלהי ימות קיץ חם במיוחד, כאשר האוויר רווי החום רטט עדיין, ורוח הערבית הקלה החלה להשתובב בעלווה העבותה, מכניסה בה תנועה בלתי-צפויה, שקצבה משתנה בכל רגע, אפשר היה לראות באובך הזה כמו תמונות של אבירים מוזרים, לבושי שריון ברזל. רכובים על סוסיהם, הם מדרו את חצרות הטירות באפלולית, חולפים תוך צילצול חניתות נתקלות זו בזו דרך שערי-ברזל רחבים שתקרתם מחודדת.

רק משקרב אדם יותר אל כיוון בית-הקברות, והתמונה התחודדה, עוד ועוד, החלו המיתארים והרפאים המטושטשים ללבוש לאט פני מצבות קבר, בדרגות שונות של זיקנה. וכמו להרגיש את המיצרף המופשט הזה העשוי אבן, נשלפו מן האובך, פה ושם, מצבות גדולות יותר, עשירות יותר, עשויות בהט לבן או שיש שחור, ממורט כראי בוחק. כל המצבות היו מעוגלות בחלקן העליון. חצבו אותן בדמותו של הספר שלא היה נחוץ עוד לאיש, ספר הספרים.

על לוחות האבן נחרטו כתובות שלא יכולתי לפענח, באלף-בית שלא היכרתי. הן דמו בעיני לכתב-החרטומים המצרי, לסמלים המקודשים של שבטים אבודים, המאיה והאצטקים, או אותות של חֶבְרִי המזרח הרחוק. בידעי שבלשון מתה זו השתמשו פעם אבותי הרחוקים, התבוננתי באותיות לא פעם, מבקש בכל מחיר לפענח את תוכן הסודי, אבל לשווא.

המצבות היו ממוקמות לאורך שדרות-עצים מעוקלות, חדרות זו לתחומה של זו. המיסדרונות האפלוליים שלהן טבעו בצימחיה השופעת של קיץ מסתלק-יהולך לאיטו. השדרות הסבוכות זו בזו והשבילים הצרים שבצידיהן יצרו מבוכ מפותל, בלי התחלה, בלי סוף. עצי הליבנה הגבוהים, הצומחים לאורך השדרות, נגעו זה בזה והתחבקו בזרמנות פשוטות של ענפיהם הלבנים.

דרך הוויטראזיים שהעלווה יצרה אותם הסתנן אור רך, מפוזר, חובק-כול בצעיף מלנכולי עדין, שלוות האובדן. כמעבה העצים האפל תוו הציפורים קנים עמוקים, שרים כטריל גבוה סונטים הידועים רק להן. כאשר הבית שבו גרתי עכשיו היה מתלהט כתנור בשמש החמה, הייתי נמלט לעיתים קרובות אל נווה-המדבר הזה של צינה ושקט. שם

המתין לי ספסל אהוב, אבוד בין השיחים, ושם ישבתי, ספר ביד, קורא שעות ארוכות, עד שכבה להט היום החם והאפלה החלה לרדת. אז הייתי חוזר הביתה. אבל גם זה נלקח ממני באחרונה.

זה זמן־מה, מידי בוקר, היו מגיעות משאיות צבאיות ענקיות עד השער. תוך קללות וצווחות, בלשון זרה כלשהי, אלמונים במדים היו מגרשים מתוכן אנשים מיואשים, בחליפות אזרחיות בלויית, ואלה היו ניגשים מייד לעבודה.

בפטישים, בכילפים, במעדריים, או פשוט בידיים ריקות, היו מתחילים לעקור את ספרי האבן מקיניהם. לעיתים היה חוד הפלדה של הכילף פוגש בשלד מתפורר ומלבין של אדם שאי־אז העניק את החיים למי מהם. אז היו תימרות אבק־העצמות, המעורבות באדמה וחול, צונחות על עלי השיחים והעצים שבקירבת מקום, הופכות את הירק הרווי לאפר מעמיק והולך. המצבות והמישטחים שעל הקברים לא נכנעו בקלות. דומה היה כאילו איזה כוח בלתי־ידוע הכפיל את משקלם עד אין־סוף, כמו היו חלקיקי החומר למונולית שאי־אפשר להשמידו. אבל גם האבן נכנעה לבסוף למאמץ הכללי. ואז, נטפי זיעה, עייפים עד מוות, היו האנשים נגררים כמו נמלים ענקיות, בשארית הכוח, בתוך צרחות הדירבון המטורפות, אל ארגזי המשאית הממתינה. לועיהן הפתוחים של המשאיות, שלא ידעו שובעה, נמלאו עד אפס מקום. כאשר לא נותר בהן אף שמץ של שטח פנוי, היו היצורים המעונים מטפסים על ערימות האבן, ומחזקים אותן בכבלים עבים אל ווי־ברזל חזקים שהיו מבורגים אל מיסגרת המשאית.

המיטען הכבד חייב היה להגיע ליעדו בשלמות.

כאשר הכול נטען, היו המלווים שבמדים מזנקים על המדרגות המותקנות משני עברי התא, ותוך שאגת המנועים שהופעלו, נעו המשאיות לאיטן, עם המיטען הכפול של אנשים ואבנים, אל תוך הלילה היורד, הכחול־כהה, בתוך שדרה מוארת באור עז של פנסי המכוניות החותכים את הלילה.

גבוה, על ארגזי המשאיות, פשטו צלליות הרפאים את זרועותיהן על גבי מישטחי־האבן החלקלקים, הכמור־רסוקים בלחות הערב, בתנועה נואשת של צלובים. מרחוק נידמו כאותם פסלים חבויים במעבה הגומחות של כנסייה הדורה. אנשים־צללים נעצו אצבעות, במאמץ אחרון, בתוך כל שקע שבאבן, גם הקטן ביותר, מתחננים לרחמי המישטח הצונן. ההיאחזות בו בעת הנסיעה היתה שאלה של חיים או מוות.

באותה עת, הנהגים היצירתיים, לשם השעשוע בלבד, היו מאיצים ומאיטים את המכוניות הנוסעות מהר, ובהתחשב במיטען הכבד, גבל הדבר בווירטואוזיות ממש. כאשר אי־מי מבין העבדים הנלפתים לאבן היה נופל לבסוף, הישר תחת גלגליה של המשאית הבאה בשיירה, היה הדבר מעורר פרצי שמחה פתאומית וחוחת־דעת, הן של הנהגים, הן של המלווים.

אלא שעל כל אלה נודע לי רק אחר כך.

בינתיים כל הדברים שהגיעו אליי — טירטור המנועים, קבהק אורות הפנסים המתרחקים, הציפצוף הרם של עצירה פתאומית, שנישא עם הרוח, הזעקה הקצרה והמעומעמת ופירצי הצחוק הרם שנילוו אליה — כל אלה עוררו בי חרדה שהפכה להיות אימה חשיכה. ברצותי לפענח את תעלומת הלוגג־ריף האפל הזה, קרב הייתי לחלון, מנסה לךמות לעצמי מה אירע בתוך החושך שאינו ניתן לפיענוח. אבל לפניי היה רק הלילה

האורב, ובשמש הרועדת ממכות־הרוח נשתקפה רק בבואתי העמומה. צוותי־העבודה נתחלפו על העת. בצוות שעבד בבית־הקברות באותו יום באוגוסט היתה גם לְנָה. אלא שעל כך לא ידעתי עדיין. נדון למעצר בעולם ההרמטי של חדרי הלוהט, מחומם ומזיע, הייתי שרוי עתה, בלי הפסק כמעט, בתוך מרחב סגור של חפצים שונים, עד גבול הדמיון האפשרי. וכמו תמיד, קראתי. את הספר היחיד שהיה ברשותי כבשתי לי לא מזמן, כאשר בחיפוש אחרי אוכל כלשהו חמקתי אחרי שקיעה, למרות הסכנה האורבת, כמו עכברוש, על מדרכות השכונה הקרובה, האסורה. אבל כאשר כבר נמצאתי בתוכה, מבועת מפני מה שאראה, פתאום ניטל ממני האומץ להיכנס אל אחד מבתיה, העומדים עתה עירומים בחדרתם, ושעריהם פעורים לרווחה. שם כבר לא היה איש.

היתה רק רוח פסגות, שהערב המעמיק־והולך נפח בה חיים. קרעי סמרטוטים, עיתונים ישנים, שרופים למחצה, פתקים שמישהו רשם, מסתחררים באיזה מחול מטורף, כל אלה סימנו בזינוקי פירוּאָט אימתני את הפרספקטיבה של רחובות מתעקלים, עיר של רפאים. בעוד אני זע לאורך אחד הרחובות, היבחנתי פתאום, בתוך ערימה של בקבוקים, כלים נושנים ומעוקמים ושברי צלחות, באיזה חפץ תכול מזור.

קרבתי אליו, ומשכתי אותו מערימת הגרוטאות. התבוננתי בו לאור היום הגוסס. מעולם לא האמנתי בניסים, אבל עכשיו קרה לי נס. לפניי היה עותק של ספר מהודר, כמעט חדש. הכריכות הקשות נעטפו בנייר תכול־בהיר, שהודבק בקפידה, אותו נייר שהשתמשו בו בדרך־כלל לעטיפת המחברות בבית־הספר. כמה מהדפים לא היו חתוכים עדיין. שמחתי עד אין שיעור.

עכשיו התחילו הספקות הכבדים. אם אינני מכיר את הספר הזה, חשבתי, יהיה לי סוף־סוף שוב משהו לקרוא. אבל אם כבר קראתי אותו... לאט, בחדרת קודש, כמו שחקן פוקר שמתחיל להראות מה בידו, הפכתי את עמוד הכריכה. בעמוד הראשון, באותיות גרולות, מוזהבות, מדפס היה השם: "וינטו – גינטלמן אדום־עור". כבר מזמן חלמתי שיהיה הספר הזה ברשותי, והנה קרה הדבר. הוא היה שלי ורק שלי. הייתי מאושר.

תחבתי את הספר בחיקי, ושובח לגמרי את הרעב, רצתי בחזרה, חובק את האוצר אל חיקי כמו תינוק. מעליי התחיל כבר הלילה הפזון להשליך חופנים כסופים של מטבעות־כוכבים.

את הספר על הגינטלמן אדום־העור קראתי, מרגע מוצאי אותו, בלי הרף. רק כמה עמודים נשארו לי עד סיומו. וינטו האמיץ זחל בלי קול, בתנועה מהירה של נחש־אֶנְקוֹנְדָה, לעבר מחנה האויב. הקקטוסים הענקיים כיסו ביעילות על תנועותיו. אבל כאשר היה כבר קרוב מאוד למטרה, ציפור כלשהי, שנחרדה למראהו, זינקה פתאום מן הנקיק, שבו קיננה. ממדיה הענקיים, משק הכנפיים השחורות כלילה, וקריאתה החדה, משכו תשומת־לב. אחד מזקיפי המחנה הביט לעברה, והבחין בנור הניצות, המתרומם ויורד בתוך המעבה, של האינדיאני. תחילה היה נדמה לו שזו ציפור אחרת בין האבנים, אבל כעבור רגע הבין את טעותו הגורלית. לפניו עמד אויבו בנפש. מייד קמה אזעקה, ובן־רגע אחז כל

סגל-המחנה בנשק. הכדורים באו צפופים, ננעצים בקטוסים הבשרניים שבין הדיונות. אבל וינטו האמיץ, שמחטי-הקקטוס הארוכות והעבות מרססות את גופו, זחל בלי הרף הלאה, מתרומם מעת לעת, כדי להפיל את אויבו בחץ מקשתו המיומנת. הירי לעבר המנהיג אדום-העור נעשה תכוף ורם יותר, ואני, שנקרעתי פתאום מן הערכה החולית של הספר, הבינתי שהיריות הן יריות של-ממש, אני באמת שומע אותן, והן באות מפיון בית-הקברות, והן קרבות-החולכות. הפחד לפת ביד ברזל בגרוני. מבוהל, זינקתי מן הכורסה והתחבאתי אחריה.

הספר, שדפיו פתוחים, נפרש שטוח לידי על הרצפה. כינסתי את בירכיי מתחת לסנטר ועצמתי את עיניי. הייתי נותן כל אשר לי ובלבד שהאדמה תבלע אותי. מפץ הסקטטו של הירי נעשה אליים יותר ויותר, ולסינקופות שלו נילוו צעקות רמות, אנקות, וקקופוניה של צופרי המכוניות.

רעדתי עתה ככחום גבוה. ביסורי ההמתנה למה שיתרחש מייד ולא אוכל למונעו, דליתי כל צליל שבא ממרחק, מנסה להבין את פישרו. אבל לפתע הכול נשתתק, כמו שתם ונשלם האקורד האחרון בפרק מוסיקלי. שניות אלו של הסיפא היו לדקות, דקות לרבעי שעה, לנצח. את החדר מילאה דממה כבדה בעופרת.

שקט כבערב יום-הכיפורים, כאשר כל העולם משתתק, ציפור אינה מציצת. עכשיו היה השקט הזה לצליל היחיד שהגיע אליי, שאותו יכולתי לחוש. חבוי מאחורי כורסה בפינת החדר, הייתי לעוד חפץ דומם אחד שבתוכו.

כאשר העזתי סוף-סוף לזוז, היו כפות ידיי ורגליי קפואות לגמרי. לאט, כמו בובת-תיאטרון שהניעו את חוטיה, היתחלתי להתרומם מעל הרצפה. אוחו כבעויות במיסעד הכורסה, היצלחתי סוף-כל-סוף להתישר, וכאשר עמדתי בעמל רב על רגליי, ראיתי בראי התלוי ממול פנים זרות ונוראות. אי-שם, מעבר למיפלס הראי, הביט בי במתח שעל גבול השיגעון ווג עיניים שאישוניהן רחבים ובלתי-שפויים. מתוך פנים אלו, החתוכים בסדק שבראי הבקוע, ומוקפים כל צבעי הקשת, נשקף בור אפל של פה.

תפשתי פתאום שאני הוא, ולא זר, אבל אני-זר, שגחמתו של מישהו העבירה לאיזה מימד אחר, מימד שאין ממנו מיפלט ואין חזרה. הפאניקה חזרה והשתלטה עליי. ידעתי שהבבואה הזאת שלי בראי החרור, המבוקע לשניים, על גבי ציפוי הקיר הירקרק כאָרס, חייבת להיעלם מייד, שאם לא כן, היא תמשוך אותי לארצה הזרה, ושם איאלץ להישאר לנצח.

היתחלתי להיחנק. זקוק הייתי למרחב פתוח, לאוויר. משאיר אחריי את ההזיה על פני הראי, מזיז בפראות חפצים שניקרו בדרכי, בתוך האפלולית, חתרתי לעבר הדלת. כשפתחתי אותה לרווחה, סינוור אותי אורו הבהיר של יום.

עמדתי בפתח הדלת, נשען באפיסת כוח על המשקוף. נשמתי בכבדות, ונשימתי לא שבה אלי. רק הולם הדופק הגיע לאוזני, והוא הולם בצליל עמוק של פעמוני נחושת, וקרעי אור צונחים משמים, רווים זהב-צוהריים.

כך עמדתי כבשיתוק קטאלפטי, רגע ארוך. אחר כך הקיצוטי והיתחלתי לרדת במדרגות המובילות מן המירפסת לחצר.

האם מה שאירע לא מזמן בחדרי היה רק חזיון-תעתועים, חלום בהקיץ? מבטי הריק נרד בצורה מיכנית לעבר בית-הקברות. שום דבר לא נשתנה בפנורמה שלו.

המיכלאה הירוקה היתה שקועה בשלווה פסטורלית. לאט-לאט היתחלתי לחזור במחשבתי אל המקום שבו נקטע פתאום הטכסט של עלילות וינטו, והתחיל גיהנום האימה שלי.

החלקתי עתה, כבסרט שהורץ לאחור, לעבר הרגע השייך כבר לרגעי עֶכָר, מתחבר אל עיקרו, כאשר פתאום הופיע בתודעתי, עדיין רחוק ומעורפל, מיתארה של איזו אמת גדולה.

כאשר היא הגיעה אליי סוף-סוף, זינקתי מעל המשוכה שעליה ישבתי, ודילגתי מעליה כבתזזית. תחתי היתה דרך העפר. נפלתי לקראתה, כמו בבועה שקופה של זמן שנעצר, בקורי-עכביש קיציים, שבאו ממרחק. באורגיה של אלפי השתקפויות השמש. הנפילה ארכה נצח.

כשנחתי על רגליי, זינקה תחתיהן מזרקה הדומה להרבה היבהובי צילום זה על גבי זה, רגבי אדמה יבשים, חצץ ועלים נבולים. העלעול המסתחרר האיט לבסוף, וכאשר נעצר לגמרי, החלו ענפי העצים הקרובים נעים שוב במקצב הרוח.

הזמן שקפא זינק שוב ממקומו, ואני עימו. רצתי עתה לעבר בתי-הקברות המהבהב מולי, לעבר שער-הכניסה שנפרץ בחומה האדומה. קרבתי אליו יותר ויותר.

ליד החומה, שקועות בעשב העמוק, קרועות מן הבריחים והצירים, היו דלתות-העץ הכבדות, תעליהן קישוטים של אבזמי מתכת. משחלפתי לידן, החליקה לפתע לטאה ענקית מתחת לשרכים, מתנחשת בין אבנים כמו ברק מנוקד. לרגע נעלמה מעיניי; אבל כעבור רגע שוב היכהב הזיגוג הנוצץ שלה בין החרולים של איזו שדרה צדדית. בדחף שאין לו הסבר רצתי אחריה, קורע את עור רגליי בקוצים החדים שבקצה השביל, פוצע את הרגליים בשברי השיש, ואצתי כמחוסר הכרה אל תוך הערוץ המוצל. שם עמדו עדיין כמה מצבות-אבן בודדות, ואני, ניס-הַעַר, דימיתי שאני רץ בתחתית של ים, במיסדרון שבין שדרות אלמוגים. הנוף המוכר לבש גוון אפלולי, כמסתיר סוד, או שאלה דיכאונית קשה. רצתי מהר יותר ויותר, וזיעה חמה ודביקה נוטפת אל תוך עיניי. העצים שעל פניהם חלפתי נסחפו לאי-שם מעבר לגכולות הזמן, אבודים.

במוצא השדרה עמדה ערימה גבוהה של אבנים, שכמותה לא ראיתי עדיין. רץ לעברה, היבחנתי באיזו צורה חיוורת, מדאיגה; וכשקרבתי עוד יותר, ראיתי שאין זו אלא כף יד צרה, הניגלית מעבר למישטח השחור שמולי. נדמה היה לי שכף היד הזאת התלויה באוויר קוראת לי לעזרה.

רץ קדימה, נתקלתי באיזה שורש בולט מן האדמה, ונחבטתי בברך בחוזקה. רצועות שחורות ריצדו נגד עיניי. קרעתי לי עלה רחב מן השיח הסמוך כמין חבישה ארעית, וכאשר הכאב חלף מעט, התבוננתי שוב סביבי. הייתי עתה בקצה השביל ההולך באלכסון דרך נוף המצבות, כזה שבצירי גיורגיו דה קיריקו.

לפני עמדה פירמידה העשויה מישטחי מצבות שהוטלו זו על זו, ועל הטראסה הגבוהה ביותר, נשענת על כפות מפושקות, שחורות-קשקשים, עמדה עמידה מלכותית אותה לטאה זהובה, זו שהובילה אותי לכאן, ועתה הביטה כמאובנת, בעינים שאינן נעות, לעבר איזה אין-סוף.

מתחת, מוארות בשמש הלוחטת, על צלעות הפירמידה, היו מוטלות גופותיהן של בחורות צעירות, עירומות לגמרי, וראשיהן מרוסקים עד אין הכר. קרעי שמלות ססגוניות

רעדו על השיחים הסמוכים, משבי הרוח נופחים בהם חיים.
 הבחורה הרביעית שכבה שרועה על המישטח השחור, הנטוי, בקצה הפירמידה שמנגד.
 ראשה היה נטוי הצידה, כאילו אינה רוצה לראות את אשר התרחש כאן לא מזמן.
 קרבתי וכרעתי על בירכיי כדי להביט בפניה.

זו היתה לרנה.

חשבתי שרק נרדמה מעייפות, ביום החם הזה, ובעוד רגע בוודאי תתעורר, אמרתי
 לעצמי בעקשנות, תתמתח כחתולה ותחייך אליי את חיוכה החם, הטוב. ממיקן הזיכרון
 שלי כבר נמחק מראה הבחורות המתות השוכבות בסמוך.
 אבל לרנה נותרה בלי נוע.

התאמצתי, כבקדחת, להשתלט על גל החרדה שהציף אותי. הרי אני צריך לקרוא מייד
 לעזרה, לרוץ הביתה, להביא מישהו – אבל הרי אין שם איש. או אולי לשאת אותה,
 להשכיב בתנוחה נוחה יותר, אולי – אולי – אלף מחשבות פרצו את מוחי.

בחוסר־ישע גמור ליטפתי את לרנה בעדינות, על שערה ועל פניה, ואז חשתי שידי
 נעשתה דביקה מנוזל חם ואדום, הזולג לאיטו לאורך מישטח השיש השחור ושוקע
 באדמה, יוצר כתם כהה של חלודה.

נמצאתי בפעם הראשונה פנים אל פנים מול המוות, ככל אימתו, הודו, מידתו שאין לה
 שיעור, הדווקא־שבו, והגרוטסקה.

הוא יושב ממול, רגל על רגל, דמוי אישה, על ספסל בשדרה המוצלת, שם נהגתי לשבת
 כשספר בידי, בימים חמים אחרים. האשה־המוות לבשה שחורים. הרימה את ההינומה
 מעל כובעה רחב־התיתורה, המסתיר את פניה כליל, ובאצבעותיה הארוכות התזיקה
 מצית עשוי זהב. הלהבה הכחולה נעה בדיוק בסיגריה התחובה ברישול בוויית הפה,
 המצויר באדום.

הכיטה בי באירוניה, מתחת לעפעפיים חתומים־למחצה. לימים נפגשתי שוב־ושוב עם
 אותה גברת שחורה, פעמים רבות, אבל עכשיו לא רציתי להאמין בה בשום פנים. איזה קול
 אמר לי: כל זה שטות גמורה, החלום האבסורדי הזה יפקע עוד מעט ככועת סבון.
 אבל המציאות החלה להגיע אליי, בכל אכזריותה. הבינותי ששום דבר לא ניתן עוד
 להפוך. ששום דבר לא ניתן עוד לשנות.

חשתי כילד קטן, שמישהו עשה לו עוול נורא, והשחית את הצעצוע היחיד, האהוב שלו.
 הידבקתי מצחי אל האבן הקרה, חוזר שוב ושוב: לרנה, לרנה, לרנה.

לרנה חזרה אליי בהד עמום מתוך האבנים. האדמה ספגה את הדם הזולג לאורך
 מישטח השיש, דם ודמעות, באותה אדישות עצמה.
 השמש עמדה כבר גבוהה בתוך ארמון הצוהריים.
 נשאתי עיניי. השמים שתקו.

ואז הסבתי פניי מערימת מישטח־האבן והגופות העירומות שעליהם.
 לאט, בראש מורכן, היתחלתי לחזור. חשתי שאיזה קפיץ פקע בתוכי. תוך רגע אחד
 הייתי לאחר. ידעתי שמראה הרפאים של אותו יום באוגוסט ירדוף אחרי מכאן ואילך, צעד
 אחר צעד, ולא אשתחרר ממנו לעולם.

בלי תחושה של זמן, תעיתי עתה זמן רב בשדרות בית־הקברות, בלי שום מטרה. כאשר
 לבסוף החל העולם שסביבי להגיע אליי, נמצאתי קרוב לביתי.

קרני השמש האחרונות הציטו את השמשות בהבזקים של דם, מכורים והולכים לעבע
אתמן, מביט כאטום בעל שלי, הטיפול לאורך הסימטה התלולה, הגדה, רבוק לאבני
הסרפנת, ראיתי איזו דמות נשית מניחה מעבר לפינת, היא עלתה מדר במעלה הסימטה,
השקובה, ידויות את אימה של לרנה, היא חלפה על פניו בלי לתת את הדעת עליו. בפניה
החמורים, בעיניים השקועות עד לוכן כמעט, היה בה משהו מן המסכה הטראגית של
המזוס. כשהניעה כמעט עד לבית שלט, אדם שעמד שם השליך מתיכו באתת את כל
האמת, והיא קפאה כסלע באדמה, אחר כך נקרעה ממנה צעקה טראגית, קודעת לב, כך
שדה ליד מרפסת הבית, לבנה, ידיה נעות באוויר בחוסר ישע, ואניו שישרהשיבת
הארץ שלה הסתחררו יחד עם היריים הנעות. הצעקה נתגברת, עלתה וירדה, עד שהותה
לתמה של ויה מצועה.

כרנע מסוים נמסה בריצה, בלי חכרה, לתוך הבית האפל, מחפשת משהו, או מישוהו,
מנשט, מהחפכת מקור אל קיר במיסדרון, וצילה העיזור אחרית, בששוב היתה לפני
הבית, מילאה זעקתה את כל העיירה, מתפתלת בין חומות, נחלת בכל סדק, רועדת
בנשימות התמונת התלניות על קיר, אנשים ניסו להסתתר מפניה, מגיפים חלונות דלתות,
אבל הזעקה הלמה באנדרוסים בתריסי העץ, חררה בעד קירות, הגיעה, איש לא הצליח
להסתתר מפניה.

האיור שנגרד בעגלותו עצר לרנע, הסיר את כובעו והעטלב כמה פעמים באריות, אחר
כך קם מן המושב והתחיל להצליף במראות כסוסה הרזה, העגלה זעה קריסה, וחוא עמד,
המוטטת בידו, והמשיך להצליף בחיה הרוחרת, עד שהוסיפו על צווי טפה רצועות
אחזות חלקלקות.

אבל גם באן השיגה אותו הזעקה, ואצה יחד עם הצלופות, הלמות המרסות והריקת
הגלגלים והצוריים שלא שוננו ממין.

היסתרתי פני בידוי, לא ידעתי מה לעשות, שוב הגיע ערב, רומזמים אינסופיים,
המכסים את הכול במעיל כבד, מישרו כבר הישליך בוריות על פני השמיים את המטבע
הכבועה לשמים של יד.

בלי שידעתי איך ומתי, שוב הייתי בבית הקברות, תועה בשדרות כבזלום סהרורי,
מחפש את ערומת הזבת, משהינעתי אליה, לא היה שם איש, רק שכר האבן העירומה,
באותו סדר עצמו שבו ראיתו אותם ביום, זרועים אבק שיש, או אולי מעקמים את
הכוכבים. קרבתי אל המישטח שעליו מצאחי את לרנה, מעביר אצבעותי כשינית על
פנתו, מחפש לפחות מיתאר של טפה.

מישטח האבן הקר לא החזיר לי מאומה.

בשבי הביתה אני שוקע לזמן קצר בורעות האיריקום, וכאשר אני מקיץ, הורח העיזף
מלילה של נודי שינה טשף ומנבה בדרשו את הכוכבים, והולך לאישו אל מירכבו הסודי,
רק כוכב נגה החלוי נמוך מעל האדמה מאיר כמנס חיוזי, אבל גם הוא ניה, תימרות של
ערפילים אפורים עולות על השדות, התדר מתבדר בשחר חיוזיין, אני מחליק מעל
המדיסה וסתחול להתלכש לאט.

בוה אחר זה אני מכניס אל תוך תרשיל בית הספר מרסות לחם ישן, מתוך כיכר
שהושארה על השולחן; בקבוק של מים, חתיכת סוכן, ואמורה ישנה של צמר, אני משליך
את התרשיל על כתפי ומתגנב ליציאת, משתדל שלא לפגוע בכיורכמים שעל הרצפה,

ועליהם שוכבים כבובות מתות כל הדיירים השותפים עימי לחדר. משקלו הדמעות.
הכריעה אותם התרדמה הכבדה, כמו לכה שנקרשה.

בשעה שאני סוגר את הדלת, אני נזכר בעלילות הַיְנָטוּ שעדיין לא גמרתי, חוזר על קצה
האצבעות ומוצא את הספר, שדפיו פרושים, מונח על הרצפה, במקום בו נפל. אני סוגר את
הספר בעדינות ולוקח אותו איתי. ליד הדלת אני עוצר שוב לרגע, בפעם האחרונה מקיף
במבט את החדר, את האנשים הרובצים בו, ואת רצועות האור הסגול המסתנן בעד החלון.
בצאתי, אני סוגר בזהירות את הדלת.

כשהתרמיל תלוי על זרועי אני הולך, כמו אז, אל בית-הספר, ברחובות ילדותי.
לא אחזור לכאן לעולם.

הבתים מידלדלים והולכים, עד שהם נשארים הרחק מאחוריי. באופק מתגלע קו
המיתאר של יער עבות. שדה של חמניות מגיע עד גבולו. פני החמניות השחורות, שלהבות
עוטרות אותן, מביטות בי מלמעלה, בתמיהה אילמת. אני נכנס בשביל דרוך לתוך
הממלכה המזוהה הזאת.

גבעולי הענק חוזרים אל מקומם אחרי כל צעד מצעדי; מטשטשים ברחמים רבים את
עיקבותי. את התרמיל המעיק אני מעביר לזרע השניה. את הספר שלקחתי איתי לא
אקרא עד הסוף. הוא יישאר לו בקצה אחת הדרכים הללו שעל כולנו לעבור אותן.
השמש הלימונית מתחילה כבר לטפס בעקומה תלולה בחופת השמיים.
אני הולך ישר לקראתה.

תירגמה מפולנית: שולמית הראבן